

https://studopedia.com.ua/1_278000_sut-i-osoblivosti-osobistisno-oriientovanogo-navchannya-i-vihovannya.html (дата звернення: 19.04.2021).

8. Таранченко О.М., Найда Ю.М. Диференційоване викладання в інклюзивному навчальному закладі»: навчальний курс та методичний посібник / за загальною редакцією Колупаєвої А.А. Київ : Видавнича група «А.С.К.», 2012. 124 с.

МЕНЕДЖМЕНТ І УПРАВЛІНСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В ОСВІТІ ЯК ПСИХОЛОГІЧНЕ ВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Міненко А. О.

*доктор педагогічних наук,
професор кафедри дошкільної та початкової освіти
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
м. Чернігів, Україна*

Лошак А. Ю.

*студент Національного університету
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
м. Чернігів, Україна*

Моделі національного менеджменту – японського, північноамериканського, західноєвропейського, латиноамериканського – в умовах інтернаціоналізації економічних зв'язків “зближаються”, поступово втрачають свою специфіку, а теоретики і практики менеджменту різних країн взаємно збагачуються ідеями, найбільш продуктивними методами керівництва, формами і засобами управління.

Інтеграція України у світову економіку обумовлює збагачення вітчизняної моделі управління раціональними елементами моделей менеджменту розвинених країн. Звичайно, при цьому варто враховувати специфіку соціально-економічного розвитку України, а також психологічні особливості українців [2, с. 28].

Психологічний аналіз менеджменту в освіті та його конкретизація в особистісно-діяльнісному підході диктують необхідність спочатку визначати соціально-психологічну структуру особистості, а потім – структуру особистості менеджера освіти, психологічні вимоги до менеджера освіти, які висуває перед ним управлінська діяльність.

Висвітлення менеджменту в освіті як соціальної діяльності передбачає розуміння соціальної діяльності як виконання суб'єктом (суспільством, групою, особистістю) історично конкретних суспільних функцій, що є необхідними для існування та розвитку суспільної системи, відзначає Л.П. Буєва [1, с. 13]. Система освіти та система управління в освіті є зовнішніми організаційними основами менеджменту в освіті.

Мета дослідження: розкрити основні категорії менеджменту в системі психології менеджменту в освіті управління.

Слід відзначити, що діяльність менеджера в освіті спрямована на розвиток духовних, і частково, матеріальних цінностей. Духовна цінність – це духовний світ особистості, що є кінцевою педагогічною метою менеджменту, а матеріальні цінності можуть бути продуктом виробничої діяльності в системі безперервної освіти (шкільні комбінати, школи із ухилом трудового навчання, професійно-технічні училища, коледжі), які навчають, виховують і розвивають особистість до виробничо-господарської діяльності.

Співставимо, в першу чергу, поняття “управління” і “менеджмент”.

Управління – у психології – свідомий і цілеспрямований процес впливу на свідомість і поведінку окремих індивідів або членів групи, колективу, організації для підвищення організованості та ефективності їхньої спільної діяльності.

Ефективність управління виявляється у створенні в соціальній групі позитивного психологічного клімату, спрямованого на зміцнення згуртованості колективу, зростання задоволення його членів своєю діяльністю [7, с. 22].

Категорія “**Менеджмент**” має свою специфіку складових основним компонентом якого є люди, які займають певні професійно-посадові позиції в структурі відповідної організації чи колективу людей в яких здійснюється управління їх діяльністю, а саме:

1. Управління виробництвом засобами спеціальних методів планування, регулювання і контролю господарської діяльності для підвищення її ефективності.

2. Специфічний орган функціонуючого підприємства, який представляє його керівництво.

3. Об'єднання менеджерів, яке може мати формальний і неформальний характер.

Як бачимо, суть основного визначення поняття “менеджмент” і психологічного поняття “управління” одна й та сама: ефективне управління людьми і виробництвом. А якщо до поняття “управління” додати слова “в умовах ринкової економіки”, то ці обидва поняття і стають практично тотожними.

Порівняймо також поняття “менеджер” і “керівник”.

Менеджер – людина, яка організовує конкретну роботу певного числа працівників, керуючись сучасними методами. Менеджери працюють на всіх рівнях управління фірмою, де виділені структурні підрозділи [4, с. 23].

Керівник – особа, на яку офіційно покладені функції управління колективом і організації його діяльності. Керівник несе юридичну відповідальність за функціонування групи (колективу) перед вищою інстанцією і має певні строгі можливості санкціонування – покарання і заохочування підлеглих з метою впливу на їхню виробничу (наукову, творчу тощо) активність. На відміну від лідера, керівник наділений формально регламентованими правами й обов'язками, а також представляє групу (колектив) в інших організаціях [5].

Отже, менеджер, якщо адаптувати це поняття стосовно до наших і теперішніх умов, – це керівник структурного підрозділу в умовах ринкової економіки. Традиційно керівників такого рангу у нас називали середньою ланкою управління. До них відносили завідуючих відділів, начальників цехів, старших майстрів (начальників дільниць), керівників структурно виділених бригад, секторів, лабораторій тощо. Напевно, до менеджерів можна також віднести і керівників, які не мають безпосередньо підлеглих у юридичному розумінні цього слова, але відповідають за певну ділянку роботи із виходом на зовнішнє управління (різного роду адміністратори тощо) або з частковим керівництвом підлеглими людьми (наприклад, керівники наукових тем). Таким чином можна стверджувати, що для менеджменту в освіті особистісний підхід – це особистісно-діяльнісний підхід, коли особистість і управлінська діяльність перебувають у взаємопроникненні. Психологічний аналіз управлінської діяльності менеджера освіти, слід органічно поєднувати (не просто додавати) особистість і діяльність у їх внутрішньому, а не зовнішньому психологічному розумінні.

Порівняльний аналіз понять “управління” і “менеджмент”, а також “керівник” і “менеджер” зроблений з метою обґрунтування права на використання вітчизняних даних з питань психології управління для психології менеджменту [6, с. 22 – 24].

Крім того, діяльність менеджера в освіті спрямована на розвиток переважно духовних і частково, матеріальних цінностей. Духовна цінність – це духовний світ особистості, що є кінцевою педагогічною метою менеджменту, а матеріальні цінності можуть бути продуктом виробничої діяльності профтехучилищ, деяких шкіл (як і матеріальні об'єкти, створення яких повинно сприяти навчанню, вихованню, розвитку особистості дитини, самоактуалізації педагога, керівника). Система управління освітою – це ієрархічно побудована соціальна організація, яку в психології управління розуміють як “соціальний інститут, сформований для досягнення певних цілей і наділений у зв'язку з цим ресурсами, правами і обов'язками, що в цілому визначають структуру і зміст функцій організацій [10, с. 97]. Треба зазначити, що кожний рівень (“поверх”) організації є підсистемою загальної системи управління в освіті. Як було показано вище, починаючи з районного відділу освіти, кожний ієрархічний поверх

має на меті управління нижчими поверхами, а вуз, школа і заклад дошкільної освіти, заклад післядипломної освіти реалізують безпосередньо місію освіти щодо навчання, виховання, розвитку особистості, формування фахівця, підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів.

Лише особистість може виховати особистість, за К.Д. Ушинським [8]; про особистість менеджерів освіти (керівників), які керують педагогічними колективами і створюють сприятливі соціально-психологічні умови для розвитку особистості педагогів, а через них – студентів. Гуманістична пронизаність усієї системи управління освітою дає підстави розглядати її як підсистему загальної системи освіти, яка, у свою чергу, є підсистемою суспільства як найбільшої соціальної системи. Таким чином, особистість (студента, педагога, менеджера) – це не тільки найвища цінність суспільства (згідно зі ст. 3 Конституції України від 28 червня 1996 року), а її розвиток – не тільки місія управління в освіті, а й системотвірним, центральним чинником менеджменту (керівництва) в освіті.

Отже, сучасний менеджмент – це складне соціально-економічне, інформаційне та організаційно-технологічне явище, процес діяльності, що має справу зі зміною стану, якостей об'єкта управління. Він містить знання, уміння, навички, прийоми, мотивацію тощо. Тобто, сучасний менеджмент містить все те, що входить в поняття соціальних та людських технологій [9, с. 115].

Таким чином, зміст аналізу менеджменту в освіті, здійсненого в соціально-психологічному аспекті, визначається через особистісно-діяльнісний підхід. Суть цього підходу полягає в такому:

- управлінська діяльність менеджера освіти розглядається як особистісно орієнтована праця;
- основними чинниками підсистем у системі управління освітою визначаються особистість педагога, особистість керівника педагогічного колективу, особистість керівника установи освіти. Адже розвиток цих особистостей щодо вимог суспільства є передумовою соціального розвитку особистості дитини;
- особистість розглядається не загалом, а в її професійно-управлінській діяльності;
- особистість створює управлінську діяльність і водночас формується в ній, визначається взаємопроникнення особистості в діяльність і діяльності в особистість;
- особистісно-діяльнісний підхід доцільно покласти в процес розробки та структуру психологічних вимог до менеджера освіти як професіонала-управлінця, побудови психограми, акмеограми менеджера освіти;
- особистісно-діяльнісний підхід є продуктивним принципом для розробки шляхів професійного становлення навчання і підвищення кваліфікації менеджерів освіти, передбачає розгляд цього навчання як удосконалення розвитку особистості;
- продуктивним також є розгляд на основі особистісно-діялісного підходу критеріїв оцінки роботи менеджерів освіти із застосуванням аналізу впливів цієї діяльності на розв'язання завдань, пов'язаних із створенням відповідних умов для самоактуалізації особистості [3].

Психологія менеджменту в освіті зобов'язана своїм існуванням об'єктивним вимогам практики управління освітянськими закладами (установами), в яких поєднується особистість (керівника, педагога, учні, студента) з управлінням як трудовою діяльністю, процесом, системою. Тому одним з основних методологічних принципів, що реалізують системний підхід щодо менеджменту в освіті, є принцип особистісно-діялісного підходу, основною суттю якого є необхідність поєднання особистості та діяльності в процесі аналізу всіх аспектів психології педагогічного менеджменту.

Література:

1. Буева Л.П. Человек: деятельность и общение. Москва: Мысль, 1978. 216 с.
2. Єрмоленко М.М., Єрохін С.А., Стороженко О.А. Менеджмент: Навч. Посібник. За заг. ред. д.е.н., проф. М.М. Єрмоленко. Київ: Національна академія управління, 2006. 656 с.

3. Коломийський Н.Л. Психологія менеджменту в освіті (соціально-психологічний аспект): [Монографія]. Київ: МАПУП, 2000. 286 с. Бібліогр.: С. 260 – 263.
4. Кокоплицкий В.А., Филина А.И. Маркетинг, рынок, финансы: *Терминолог. словарь справочник*. Киев: ИМЭКС, 1992. 184 с.
5. Краткий психологический словарь. Сост. Л.А. Карпенко; Под общ. ред. Л.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. Москва: Политиздат, 1985. С. 310.
6. Лозниця В.С. Психологія менеджменту: Навч. посібник. Київ: ТОВ “УВПК ЕскОб”, 2000. 512 с.
7. Психологічний словник. За ред. В.І. Войтка. Київ: Вища шк., 1982. С. 198.
8. Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори: У 2 т.: Пер. з рос. Київ: Рад. шк., 1983. Т. 2. 366 с.
9. В.Г. Федоренко, О.М. Діденко, Є.В. Бондаренко, О.Ф. Іткін, О.М. Панько, В.І. Анін, Ю.Б. Пінчук. Основи менеджменту. За науковою ред. проф. В.Г. Федоренка. Київ: Алерта, 2007. 420 с.
10. Филиппов А.В. Методология психологического анализа управленческой деятельности. *Методология инженерной психологи, психологи труда и управления*. Москва: Наука, 1981. С. 96 – 109.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА ФАКУЛЬТЕТІ ДОШКІЛЬНОЇ, ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ І МИСТЕЦТВ У ПЕРІОД КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ

Стрілецька Н. М.,
*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної та початкової освіти
Національний університет “Чернігівський колегіум” імені Т. Г. Шевченка
м. Чернігів, Україна*

У період сучасних викликів суспільства, пов’язаних з пандемією, актуальною перед ЗВО постає проблема швидкого реагування й безболісного переходу від навчання, що поєднує у собі як традиційні так і дистанційні технології (змішаного навчання) до дистанційного навчання без втрати якості освітнього процесу.

Як зазначено в Наказі МОН України від 25.04.2013 № 466 “Про затвердження положення про дистанційне навчання”, дистанційне навчання — це індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [2].

Л. Є. Петухова та Н. В. Осипов дають наступне визначення терміну «дистанційне навчання»: «універсальна гуманістична форма навчання, що базується на використанні широкого спектра традиційних, нових інформаційних і телекомунікаційних технологій і технічних засобів, які створюють для студента умови для вільного вибору освітніх дисциплін і діалогового обміну відомостями з викладачем» [3, с. 12].

Пріоритетною формою навчання у сучасному ЗВО є змішане навчання. О. Коротун розуміє під цим терміном “цілеспрямований процес взаємодії суб’єктів навчання, в якому поєднані традиційна та дистанційна моделі навчання, відбувається в аудиторії